ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора кафедри педагогіки і психології, Коломийського навчально-наукового інституту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника Лаппо Віолетти Валеріївни

на дисертаційну роботу Цянь Кая «Формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності», поданої на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дисертаційної роботи та її зв'язок із галузевими науковими програмами. На сучасному етапі розвитку системи вищої освіти України виховання майбутніх фахівців постає одним із пріоритетних напрямів функціонування університету. Означеному напряму притаманна не лише орієнтація на розвиток особистості загалом, а й на формування гуманістичної культури здобувачів вищої освіти завдяки їх долученню до різних видів позааудиторної діяльності. Особливої ваги набуває визначення шляхів включення студентів вищої школи у позааудиторну виховну діяльність та забезпечення ефективних педагогічних умов, що впливають на формування їх гуманістичної культури. В означеному контексті тема дисертаційного дослідження Цянь Кая набуває особливої актуальності.

Дисертаційне дослідження виконано відповідно до наукової теми кафедри соціальної роботи Українського державного університету імені Михайла Драгоманова.

Тема дисертації затверджена Вченою радою Національного педагогічного університету імені Михайла Драгоманова (протокол №3 від 28.11.2018 р.).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність. Проведений комплексний аналіз дисертаційного дослідження та наукових публікацій здобувача, опублікованих за темою дослідження, дає підстави стверджувати про високий рівень оволодіння автором методологією наукової діяльності, а також про успішне

виконання дисертаційного дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.

Вивчення змісту дисертаційного дослідження та опублікованих наукових праць за темою дослідження дає підстави стверджувати, що завдання, результати і висновки поданої до розгляду наукової роботи обґрунтовані на достатньо високому рівні. У дослідженні згідно вимог сформульована актуальність, визначені об'єкт (процес формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету) та предмет (структура і зміст технології формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності).

У дисертаційному дослідженні автор поставив за мету обґрунтувати, розробити та експериментально перевірити технологію формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності. Досягнення поставленої мети базується на виявленні ступеня розробленості проблеми у теоретико-практичній площині, визначенні провідних завдань і шляхів їх реалізації в системі сучасної вищої освіти.

Завдяки детальному опрацюванню джерельної бази, системному аналізу теоретичного та методичного матеріалу, встановленню причинно-наслідкових зв'язків між складовими дослідження дисертанту вдалося досягти високого ступеня обґрунтованості і достовірності результатів досліджень. Висновки до кожного розділу та загальні висновки переконують у розв'язанні поставлених завдань, спрямованих на досягнення мети дисертаційного дослідження, яка забезпечується шляхом комплексного використання методів наукового дослідження, таких як: аналіз наукової літератури, порівняння, класифікація, узагальнення для з'ясування змісту базових понять дослідження; порівняльно-історичний метод зарубіжного та вітчизняного досвіду формування гуманістичної культури особистості; аналіз результатів вітчизняних та зарубіжних досліджень з метою визначення сутності гуманістичної культури особистості, художньо-творчої діяльності; теоретичне моделювання,

узагальнення та систематизація для концептуалізації основних положень дослідження; вивчення навчально-методичної документації; діагностичні (інтерв'ю, анкетування, тестування), обсерваційні (включене та опосередковане спостереження); статистичні (кількісна та якісна обробка даних); верифікація отриманої інформації шляхом зіставлення даних дослідження; педагогічний експеримент і моніторинг для вивчення стану досліджуваної проблеми, перевірки запропонованої технології формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності.

Достовірність і обґрунтованість положень дисертаційної роботи, висновків та рекомендацій автора підтверджуються на всеукраїнських та міжнародних науково-практичних конференціях, а також публікаціями проведеного дослідження у 11 наукових й науково–методичних працях. З них: 8 праць одноосібних і 3 у співавторстві. У тому числі: 1 публікація в періодичному науковому виданні іншої держави; 4 статті у виданнях, включених до переліку наукових фахових видань України з присвоєнням категорії «Б», 6 тез доповідей. Слід зауважити, що у публікаціях вичерпно відображено проведене дослідження.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що вперше:

– визначено сутність поняття «гуманістична культура студента» як інтегроване особистісне утворення студентів педагогічного університету; теоретично обґрунтовано і розроблено технологію формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності (етапи – цільовий, змістовно-процесуальний, результативно-оцінювальний); визначено критерії (когнітивний, емоційно-ціннісний, діяльнісний), показники та рівні (високий, достатній, низький) сформованості гуманістичної культури студентів.

– уточнено сутність понять «гуманістичне виховання», «художньо-творча діяльність», «позааудиторна робота» в контексті формування гуманістичної культури студентів;

– подальшого розвитку набули зміст та організаційні форми художньо-творчої позааудиторної діяльності, спрямовані на формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету.

Практичне значення отриманих результатів дослідження полягає у розробленні та практичній реалізації технології формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності; розробці курсу «Гуманістична культура особистості: керунок у соціально-моральному вдосконаленні» та програми дитячої студії «Світ, в якому я живу».

Теоретичні положення та практичні напрацювання, науково-методичні матеріали, що викладені в дослідження Цянь Кая, можуть бути використані викладачами в освітньому процесі закладів вищої освіти, кураторами груп під час організації позааудиторної діяльності студентів, у змісті післядипломної підготовки та перепідготовки вчителів.

Сформована автором джерельна база відзначається різноманітністю і структурованістю. Вона налічує 201 найменування, з них 32 іноземною мовою. Посилання на них здійснено з дотриманням нормативних вимог.

Загальна оцінка змісту роботи. Дисертаційне дослідження має чітко вибудувану та логічну структуру. Наукова робота складається з анотації (українською, англійською мовами), вступу, двох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (включає 201 позиція), додатків.

Обгрунтування дисертаційного дослідження є переконливим, містить всі елементи у відповідності до чинних нормативних вимог.

У першому розділі «Теоретичні засади формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності» здобувач розкрив зміст поняття «гуманістична культура» як інтегральне особистісне утворення студента у взаємодії гуманістичних норм, цінностей, способів поведінки, прийнятих у соціумі. Автором переконливо доведено, що гуманістична культура відзначається гуманістичною поведінкою та гуманістичною освіченістю студента. Важливим складовим елементом у

процесі формування гуманістичної освіченості виступають знання про зміст та специфічність гуманістичного виховання, уміння встановлювати завдання і напрями їх вирішення, що інтенсифікую формування гуманістичного світогляду особистості. Відтак дослідник доводить, що гуманна позиція є результатом опанування знаннями про гуманізм, гуманістичну культуру індивіда.

У дослідженні уточнено поняття «позааудиторна робота» – це система, що поєднує в собі мету, зміст, функції, методи і організаційно-педагогічні форми, спрямовані на розвиток гуманізму, активності, самодіяльності, толерантності, взаємодії студентів на принципах співробітництва.

У другому розділі «Організаційно-методичні засади формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності» дослідником визначено критерії, показники гуманістичної культури студентів педагогічного університету для оцінювання кількісно-якісних характеристик її сформованості. Оцінка рівнів сформованості гуманістичної культури студентів передбачала визначення компонентів: когнітивного, емоційно-ціннісного, діяльнісного. Вказані компоненти через показники-індикатори характеризують кількісний і якісний аспекти особистості студента та відображають наявність, широту, дієвість вияву ними гуманістичної культури.

Результати констатувального етапу експерименту дозволили отримати достатньо повну характеристику існуючого рівня знань, умінь і навичок студентів, їхньої мотивації у процесі художньо-творчої діяльності та підтвердили нагальну потребу в розробці й впровадженні технології формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності в освітній процес, яка дозволить підвищити якість підготовки фахівців.

У процесі формувального етапу експерименту дисертантом реалізовано технологію формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності, яка передбачала

взаємозумовлені та взаємодоповнювані етапи: цільовий, змістовно-процесуальний, результативно-оцінювальний.

Заслуговує на увагу розроблений автором навчальний курс «Гуманістична культура особистості: керунок у соціально-моральному вдосконаленні». Означений спецкурс реалізувався через лекції-прес-конференції, семінари-диспути, семінари-вікторини, метод створення моральних ситуацій, рефлексивно-експліцитний метод, тренінгові методи, метод опитування, метод кейсів та ін. Результати підсумкового зрізу з використанням методів статистичної обробки та порівняльного аналізу підтвердили позитивну динаміку в рівнях сформованості гуманістичної культури студентів.

Важливо, що порівняння показників експериментального дослідження свідчить про наявність вираженої зміни рівнів гуманістичної культури в експериментальних групах і підтверджує ефективність запропонованої експериментальної технології формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності.

Загальні висновки в цілому адекватно відображають зміст виконаного дослідження. Додатки, які містять низку діагностичних методик відображають фаховий підхід і досвідченість дисертанта у справі вирішення проблем сучасної вищої освіти. При цьому зауважимо, що інформація розміщена у додатках вдало доповнює зміст дисертації.

Висновки і рекомендації одержані в результаті наукового дослідження вповні відображено в наукових публікаціях за темою дисертації.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Під час виконання дисертації аспірант дотримувався принципів академічної доброчесності. За результатами перевірки та аналізу матеріалів дисертації не було виявлено ознак академічного плагіату, елементів фабрикації та фальсифікації. По всьому тексту роботи простежується єдиний стиль викладу матеріалу. Це самостійно виконане наукове дослідження. Всі ідеї та наукові положення, викладені в дисертації Цянь Кая, отримані автором особисто.

Дискусійні положення та зауваження до дисертаційного дослідження. У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, звертаємо увагу на окремі дискусійні положення й висловимо деякі побажання й зауваження до наукової роботи:

1) погоджуючись із логікою та достатністю обґрунтування у дисертації зарубіжного досвіду, доцільно було б більше уваги приділити порівняльному аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду формування гуманістичної культури студентської молоді у сучасній теорії та практиці;

2) зміст дисертації значно б збагатився якби дослідник, характеризуючи особливості позааудиторної роботи, розкрив виховні можливості студентського самоврядування у формуванні гуманістичної культури студентів;

3) дисертація значно виграла б, якби містила підрозділ з методичними рекомендаціями щодо формування гуманістичної культури студентів у процесі художньо-творчої діяльності;

4) текст дисертації не позбавлений стилістичних та орфографічних огріхів.

Висловлені зауваження носять рекомендаційний характер і не впливають суттєво на загальну позитивну оцінку дисертації та не знижують безперечних здобутків роботи Цянь Кая, та можуть бути враховані у подальших наукових напрацюваннях.

Загальний висновок. Аналіз дисертації та публікацій автора дає підстави стверджувати, що виконане наукове дослідження Цянь Кая «Формування гуманістичної культури студентів педагогічного університету у процесі художньо-творчої діяльності», подане на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки, є актуальним, цілісним, завершеним, самостійним науковим дослідженням.

Дисертаційна робота відповідає вимогам Постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» від

12.01.2022 № 44 (зі змінами) та Вимогам до оформлення дисертації, затвердженими наказом МОН України від 12.01.2017 № 40 (зі змінами), а її автор – Цянь Кай – заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки.

Офіційний опонент
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри педагогіки і психології
Коломийського навчально-наукового інституту
Карпатського національного університету
імені Василя Стефаника Віолетта ЛАППО

В. Лапто засвідчую
03.03.2026 р.